

Bāriņtiesas un sociālā dienesta savstarpējā sadarbība bez vecāku gādības palikušu bērnu tiesību un interešu nodrošināšanā

Bērnu tiesību aizsardzības likums nosaka, ka šķirot bērnu no ģimenes, viņam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē. Ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina tikai gadījumos, kad aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenē nav iespējams nodrošināt vai tā nav piemērota konkrētam bērnam. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņš var atgriezties ģimenē, vai, ja tas nav iespējams, līdz bērnam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē, vai līdz bērna adoptijai, vai viņa pilngadībai.

Viens no Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam mērķiem ir panākt, ka 2020. gadā ģimeniskā vidē (aizbildnībā un audžuģimenē) dzīvojošo bērnu skaits attiecībā pret visiem bērniem, kas ir ārpusģimenes aprūpē, pakāpeniski palielinātos līdz 85%.

Pēdējo gadu laikā arvien lielākam ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaitam tiek nodrošināta iespēja augt ģimeniskā vidē, un **2018. gada beigās 87,7% no ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem augs pie aizbildņa vai audžuģimenē**. Diemžēl visiem bērniem nav iespējams nodrošināt iespēju dzīvot ģimeniskā vidē, **2018. gadā bērnu aprūpes iestādēs bija ievietoti 794 jeb 12,3% no visiem ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem.**

Ārpusģimenes aprūpē esošie bērni 2016.–2018.gadā

	Uz 2016.gada 31.decembri	Uz 2017.gada 31.decembri	Uz 2018.gada 31.decembri
Ārpusģimenes aprūpē esošie bērni kopā	6 957	6 669	6 438
t.sk.			
audžuģimenēs	1 193	1 173	1 246
	17.1%	17.6%	19.4%
aizbildnībā	4 548	4 459	4 398
	65.4%	66.9%	68.3%
aprūpes iestādēs	1 216	1 037	794
	17.5%	15.5%	12.3%

Lai veicinātu iespējas bērniem augt pie aizbildņa vai audžuģimenē un sniegtu nepieciešamo palīdzību bērna aprūpes ģimeniskā vidē nodrošināšanai, **no 2018. gada 1. jūlija stājās spēkā tiesiskais regulējums, paredzot ieviest jaunu ārpusģimenes aprūpes formu – specializētās audžuģimenes**. Izdalītas divu veidu specializētās audžuģimenes – krīzes audžuģimene un audžuģimene bērnam ar invaliditāti, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.

Uz 2019. gada 9. maiju reģistrētas 7 specializētās audžuģimenes – 4 krīzes audžuģimenes un 3 audžuģimenes bērnam ar funkcionāliem traucējumiem.

Vienlaikus **no 2018. gada 1. jūlija stājās spēkā arī tiesiskais regulējums ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru izveidei** ar mērķi nodrošināt pasākumu kopumu, kas veicina bez vecāku gādības palikušu bērnu labklājību, drošību un patstāvību, kā arī audžuģimeņu, jo īpaši specializēto audžuģimeņu, adoptētāju, aizbildņu un viesģimeņu skaita pieaugumu.

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi paredz atbalsta centru, bāriņtiesu, sociālo dienestu un citu iesaistīto institūciju savstarpējo sadarbību atbalsta sniegšanā audžuģimenēm un specializētajām audžuģimenēm, tajā skaitā ģimenē ievietotajam bērnam.

Uz 2019. gada 9. maiju Labklājības ministrijā reģistrēti 16 atbalsta centri – Rīgā, Liepājā, Ventspilī, Kuldīgā, Talsos, Tukumā, Jēkabpilī, Daugavpilī, Tukumā, Smiltēnē, Valmierā, Bauskas novadā un Cēsu novadā.